

דברי חתן הפרס על-שם עמוס דה-שליט

טאהא מסאלחה, בית ספר תיכון דבוריה והמכללה האקדמית הערבית לחינוך בישראל, חיפה

אני מבקש להודות:

למשפחת עמוס דה-שליט לוועדת הפרס לחברי קבוצת הפיסיקה ולאנשי מרכז מורי הפיסיקה - במכון ויצמן למדע לדר' נגיב נבואני - ראש המכללה האקדמית הערבית לחינוך בישראל

לדר' דוד סלע - מפמ"ר הוראת הפיסיקה,

לדר' חוסאם דיאב - מפקח מדעים בבתי"ס העל יסודיים במגזר הערבי

למר נסר חביב-אללה - מנהל ביי"ס מקיף עין מאהל

לדר' רחל עבאדי - מרכזת תוכנית המצוינים במשרד החינוך

למדריכי הוראת הפיסיקה

לתלמידי מחיפה, תלמידי מדבוריה

למורי, עמיתי וחברי

למשפחתי

קהל נכבד,

דרכי הראשונה בהוראה בכלל לא הייתה קלה - כמו לרבים מאתנו:

● מורה שלא לימד אף שעה: בקיץ 1974 קבלו אותי ללמד מדעים בחט"ב דבוריה. עם פתיחת שנת הלימודים באחד בספטמבר, קיבלתי תוכנית לימוד מפתיעה מאוד! לפיה אני אמור ללמד גם שפות והיסטוריה! ניגשתי למנהל ביה"ס ושאלתי אם זה נכון! קיבלתי תשובה "חינוכית" מדהימה - "אם זה לא מוצא חן בעיניך לך הביתה!" (תרגום חופשי שלי). שמעתי בקולו! חזרתי והמשכתי את לימודי לתואר שני בפיסיקה באוניברסיטה העברית בירושלים.

● ביי"ס תיכון דבוריה: חזרתי ללמד מתמטיקה ופיסיקה בספטמבר 1976 באותו בית ספר. מהר מאוד גיליתי שאין ספרי לימוד לפיסיקה בשפה הערבית. לקחתי יוזמה ותרגמתי שני ספרים - "אור וגלים" ו"פרקי מכניקה" לכיתה י'. אז לא היו מעבדי תמלילים ומכונות צילום ודפוס. אולם, זכיתי באשה נהדרת בעלת כתב יד יפה מאוד והיא ממשיכה לעמוד לצדי עם ששה ילדים נפלאים. כך זכו תלמידי כיתה י' בחמשה בתי ספר ללמוד פיסיקה מספרים של המחלקה להוראת המדעים במכון ויצמן.

● מכון ויצמן: אנשים טובים העבירו את אחת החוברות, שהכילה את התרגום לערבית של שני הספרים הנ"ל, בכתב יד אשתי לפרופ' אורי גניאל ראש המחלקה להוראת המדעים. יום אחד בהיר, מנהל בית ספר תיכון דבוריה - דר' מחמוד מסאלחה,

לוחש באוזני באחד השיעורים ומודיע לי: "פרופ' אורי גניאל מחפש אותך דחוף", ממשיך מנהל ביה"ס "נשמע לי שהוא כועס עליך!". הרמתי טלפון ומהצד השני שמעתי את קולו של אורי לראשונה:

* אורי: אתה תרגמת מספרי המכון ללא רשות!,

* אני עונה: כן אדוני ראש המחלקה, אני מודה

* אורי: מדוע?

* אני עונה: מפני שאתם במכון ויצמן לא עשיתם את זה!

מיד קבענו פגישה. התפישה החינוכית מדעית הכוללת והעמידה האיתנה של אורי, גרמה לכך שחלק גדול מספרי הלימוד של מכון ויצמן בפיסיקה, כימיה, מתמטיקה ולהוראת המדעים בחטיבות הביניים, קיימים בשפה הערבית, לטובת תלמידי בתי הספר הערביים, ככל הידוע לי לא רק בישראל! על כך מגיעות ברכות מקרב לב לאורי.

● המכללה האקדמית לחינוך בישראל: ב-1977 נתבקשתי להעביר קורס פיסיקה לתלמידי כיתה ט' מחוננים במכללה הערבית לחינוך. שם פגשתי לראשונה את דר' נגיב נבואני, ראש המכללה שפתח את שערי המכללה בפני. לא לקח הרבה זמן להקים מעבדה חדשה נפרדת להוראת הפיסיקה במכללה ולקיים קשרים חינוכיים מדעיים עם המחלקה להוראת המדעים במכון ויצמן ולערוך ביקור של מורי המכללה - יותר ממאה מורים, במכון ויצמן. פתיחות החשיבה וחדות הראייה החינוכית חברתית של ראש המכללה דר' נבואני, גרמו לפיתוח המכללה האקדמית הערבית לחינוך בישראל, ולהעלאת קרנה בין מוסדות החינוך הטובים במדינה ולקיום קשרים חינוכיים, תרבותיים ומדעיים בין לאומיים. המכללה הערבית היום הנה כור היתוך לחינוך ולהדגשת הרב תרבותיות הקיים במדינה, ומהווה גשר לאהבה בין כל גוני החברה הישראלית.

● עמותת מורי הפיסיקה: ב-1982 דר' דוד סלע, מפמ"ר הוראת הפיסיקה, ביקר באחד משיעורי הפיסיקה שלי בבית ספר תיכון דבוריה עם מפקח המדעים במגזר הערבי - מר שאוקי חביב. באותו יום ולאחר הביקור בבי"ס תיכון דבוריה, ובדרך לפגישת מורי הפיסיקה בנצרת, הציע לי דוד להיות מנכ"ל פיסיקה לקידום הוראת הפיסיקה במגזר הערבי. קיבלתי את האתגר. במהרה הקמנו את עמותת מורי הפיסיקה הערביים ועמדתי בראשה. בתמיכה ובעידוד של דר' דוד סלע ערכנו ימי עיון למורי הפיסיקה במגזר הערבי. לכל יום עיון הוצאנו עלון מיוחד למורי הפיסיקה בשפה הערבית. יום העיון הראשון נערך בשנת 1983, באולם

בקול רם, באוזני מעצבי מדיניות החינוך במדינה – שרת החינוך, ואומר: "השקעה בחינוך מובילה לפרסי נובל". מורה לפיסיקה: לא תכננתי להיות מורה לפיסיקה, אני יכול לומר יותר מזה, לא חשבתי להיות מורה; אולם אילו הייתי צריך לבחור את דרכי מחדש, הייתי בוחר שוב להיות מורה ומורה לפיסיקה!

אני מודה לכולכם ומלא תקווה שתוצאות המפעל לעידוד מורי הפיסיקה יאירו לתלמידי המדינה.

הכנסים של בית מלון "דן פנורמה" בחיפה. במעמד זה, אני מברך את דר' סלע על הגישה החיובית לפיתוח וטיפול הוראת הפיסיקה במדינה. ברכות לחברי עמותת מורי הפיסיקה שעבדו קשה, בהתנדבות ובנאמנות, בארגון ימי העיון והוצאת עלון מורי הפיסיקה. כמו כן ברצוני להודות לדר' חוסאם דיאב מפקח המדעים, שהמשיך בתנופת הוראת הפיסיקה במגזר הערבי.

אולי נצליח להחיות את עמותת מורי הפיסיקה ולחדש את פעילותה לטובת כלל מורי הפיסיקה!

● לפני סיום ברצוני להעלות מספר נקודות אור:

נר חנוכה: אנו ביום השמיני של חג החנוכה: הבה נדליק נר במקום החשוך ביותר בסביבתנו! כל אחד מאתנו מתבקש להדליק נר במקום החשוך ביותר שנמצא בסביבתו החינוכית חברתית. נר כזה יכול לעשות הרבה נסים, נר כזה יכול להציל הרבה תלמידים.

ומעניין לעניין,

פרס נובל: שמחתי מאוד והתרגשתי לראות חוקרים מהטכניון מקבלים פרס נובל בכימיה. נכון, האירוע מחמם את הלב. מכאן אני מבקש לשלוח ברכות לחתני הפרס ומרשה לעצמי ללחוש,

מלגת הצטיינות ע"ש יוסף דוד לשנת תשס"ה לחנה מנלה

ד"ר דוד סלע, מפמ"ר הפיסיקה ויו"ר ועדת הפרס

היום מוענקת בפעם השלישית מלגת הצטיינות, בסך \$2500, מהקרן שנתרמה ע"י משפחתו של יוסף דוד ז"ל, המפמ"ר הקודם לפיסיקה, לזכרו. ייעודה של קרן זו היא לאפשר, אחת לשנה, למורה פיסיקה מצטיין, להשתתף בכנס בינלאומי להוראת המדעים, או הפיסיקה, ולהעשיר לאחר מכן את ציבור מורי הפיסיקה בחוויותיו ובתרומה לשיפור ההוראה מכנס זה. נמצאת אתנו כאן אלישבע האריס, נכדתו של יוסף, אשר תעניק את תעודת הפרס לזוכה.

הזוכה במלגה לשנה זו היא חנה מנלה, מורה ותיקה לפיסיקה (למעלה מ-20 שנה) בקרית החינוך אורט בקרית ביאליק, ובשנים האחרונות אף מרכזת את המקצוע בבית ספר זה. התברר לי כי חנה זוהתה בכשרונותיה ונקלטה בביה"ס על ידי אדם יקר לי ביותר, אשר היה אז מרכז הפיסיקה, ויקטור סלע ז"ל, מראשוני מדריכי הפיסיקה, שסייע לי רבות בשנותי הראשונות בפיקוח. כל חבריה מצביעים על צניעותה הרבה, אולם בבדיקה סטטיסטית של מספר הלומדים פיסיקה מתברר כי בתקופתה פרוחה הפיסיקה בביה"ס לממדים אשר כמעט ואין להם אח ורע במערכת החינוך. לדוגמה, מבין כ-480 תלמידי כיתות "השנה, לומדים כ-160 תלמידים לקראת 5 יח"ל בפיסיקה (כשליש משכבת הגיל). תוצאות בחינות הבגרות אצל תלמידיה הן מרשימות וגבוהות בהרבה מהמוצע הארצי. ההסבר לכך, בבי"ס שאינו סלקטיבי בבחירת תלמידיו, הוא במסירותה הרבה לתלמידיה, כאשר היא מוצאת זמן לכל תלמיד גם בכיתות המאוכלסות ביותר, אהבתה לתלמידיה והיותה אהובת התלמידים בולטים בכל מפגש בינה לבינם. במשפט מוסגר אספר כי בעבודת מחקר שביצעתי על מאפייני הצטיינות מורים, התנדבה, כמו עשרות מורים אחרים להעביר שאלונים באופן